

Artikeltexter om läxor

Läxor – för föräldrarnas, lärarnas eller elevernas skull? (Pedagogiska magasinet 2013)

En ambitiös lärare ger många läxor. Hemuppgifter behövs för att föräldrar ska få insyn i sina barns skolarbete. Språk måste nötas in på hemmaplan. Vi har hört det många gånger. Men stämmer det verkligen?

Att diskutera läxor är att diskutera många frågor i en. Vissa vill prata om läxans vara eller inte vara: Är det rätt att tvinga barn och ungdomar att arbeta övertid? Kan vi säga att läxläsning rimmar med kravet att skolan ska vila på vetenskaplig grund?

Andra vill prata innehåll: Hur ser en bra läxa ut? På vilket sätt kan läxor stärka elevernas inläring?

Ytterligare andra vill prata politik: Är det rätt eller fel med rut-avdrag för läxläsning? Borde det finnas läxhjälp på alla skolor?

För Linda Lindahl, rektor på Rotundaskolan i Västerås, är jämlikhetsaspekten den viktigaste.

– Alla barn har inte möjlighet att få samma hjälp hemma. Det kan vara ensamstående föräldrar med många barn som inte hinner med läxorna. Det kan vara föräldrar till barn med särskilda behov som har fullt upp att vara föräldrar. Det kan vara föräldrar som inte är från Sverige och har svårt med språket.

Hon vill också att skolan ska vara hälsofrämjande – både för personal och för elever. Då är uppdelningen mellan fritid och arbete viktig, och ingen ska behöva arbeta övertid.

Hennes slutsats blir att skolan ska vara läxfri. Skolan ska inte delegera ansvaret för elevernas inläring till föräldrarna. Därför får ingen av Rotundaskolans 400 elever några läxor att göra hemma. Däremot får de fler undervisningstimmar. En elev som går i Rotundaskolan från årskurs 1–9 har nästan 1 400 mer timmar än vad timplanen kräver. För ettorna och tvåorna innebär det en timme och tio minuter mer per dag. Den elev som har svårt med svenskan har fler arbetspass i svenska, den som har svårt med maten får extra tid att räkna.

– I början var det mycket frågor från föräldrarna om hur de skulle kunna veta att barnen lär sig. Men då hävdar jag att om du har en läxa med 20 mattetal som barnet gör hemma så säger inte det så mycket om vad eleven kan.

Rotundaskolan har varit läxfri sedan starten år 2000 och elevernas resultat ligger ungefär på riksgenomsnittet. Linda Lindahl säger också att hon hör från gamla elever att de lär sig att planera sin tid – något de har nytta av på gymnasiet och senare på universitetet.

Ändå är det inte många skolor, inte ens inom Pysslingen-koncernen som Rotundaskolan tillhör, som har övergått till läxfritt.

– Jag tror att man inte vågar lita på att det här fungerar. Det man själv har i sin ryggsäck spelar också stor roll. Men världen ser inte likadan ut i dag som när vi själva gick i skolan. Vi måste också förändras, säger Linda Lindahl.

På en rektorsexpedition knappt 15 mil därifrån sitter Susanna Walter-Westberg och funderar på liknande sätt. Hon vill inte att den knappa tid som familjer har tillsammans hemma på kvällarna ska fyllas av tjat om läxläsning. På sin tidigare arbetsplats, två F-6-skolor i Falun, fick hon okej från chefen att testa läxfritt.

Susanna Walter-Westberg, rektor i Falun, vill befria barn och föräldrar från tjat om läxor. Bild: Maria Hansson

Beslutet resulterade i många positiva mejl och brev från föräldrar – ”ni har räddat vår vardag, nu kan vi diskutera annat vid middagsbordet” – men också en hel del negativa.

– En del undrade vad det var för dumheter vi höll på med. De ville ju ha insikt i sina barns skolgång. Men då sa jag att läxorna inte kan vara det som ger föräldrarna insikt: välkomna hit på besök i stället!

Sedan augusti 2012 är hon rektor för Västra skolan, en kommunal 7–9-skola i centrala Falun med drygt 300 elever. Eftersom hon är ny som chef har hon ännu inte velat gå så långt som att ta bort läxorna. I stället har hon infört en annan modell: läxläsning på schemat. Alla elever har 40–50 minuters obligatorisk lärarledd läxläsning per vecka. Dessutom finns det frivillig läxhjälp en morgon i veckan i biblioteket.

Specialpedagogen Annelie Wiklund säger att behovet av läxhjälp är stort. Västra skolans upptagningsområde täcker hela staden och spektrumet är brett: från akademiska miljöer till familjer som har bott i Sverige i bara några få år.

– I en klass finns det oftast många elever i behov av särskilt stöd, stöd som de kanske hade kunnat få hemma, men många har inte den möjligheten.

Under samtalet på rektorsexpeditionen i Falun kommer frasen ”en skola för alla” ofta upp. Går det verkligen att hävda att skolan är för alla när vissa kan få hjälp hemma och andra inte kan få det?

– Jag skulle vilja sticka ut hakan och säga att rut-avdraget förstärker den här orättvisan, säger Annelie Wiklund.

– Det är jättebra med privatlärare, men de som bäst behöver det kommer ju knappast att få det.

Susanna Walter-Westberg håller med:

– De elever som har föräldrar som har råd, de kommer att lyckas ännu bättre. Då är det absolut inte en skola för alla.

Susanna Walter-Westberg vill egentligen att specialpedagogerna ska hålla i läxläsningen i alla klasser. Men den ambitionen har hon fått överge – det gick helt enkelt inte att få ihop på schemat. I stället är det resursläraren Lisa From som leder läxläsningen i klass 8C i dag. Före lektionen har hon stämt av med klassens lärare vad eleverna behöver jobba med. Hon punktar upp på tavlan: matteprov, *Torka aldrig tårar utan handskar*, NO-filmen om Stora barriärrevet, mänskliga rättigheter i SO. Den som inte har något att jobba med kan plocka fram en bok att läsa.

Några elever går iväg för att titta på filmen om Barriärrevet, andra sätter igång med att skriva matteprovet som resten av klassen redan har gjort. Lisa From kryssar runt mellan bänkarna och kollar av hur alla elever ligger till.

Sofia Ek har satt sig tillsammans med två kompisar för att jobba med bråk – förkortningar och förlängningar – i matteboken. Hon gillar lektionerna i läxläsning.

– Om man inte har hunnit göra klart i veckan får man göra det här. Det är bra för då slipper man jobba hemma. Och så kan man få hjälp av lärarna.

Shawon Kazi har inga läxor att göra under lektionen, så även han plockar fram matteboken och börjar räkna. Han gillar inte läxor generellt – det är tråkigt och tar för mycket tid. Det är bättre om man kan göra annat när man är hemma, tycker han. Dessutom tror han inte att läxor är nödvändiga för att man ska lära sig något.

– De behövs kanske i vissa ämnen, som NO, som kan vara svårt ibland. Men det behövs inte läxor i alla ämnen.

Lisa From tycker att läxläsningen fungerar olika bra i olika klasser.

– Vissa får man peppa mycket medan andra tycker att de här lektionerna är guld värda och jobbar på. Just den här klassen brukar ta stort ansvar på läxläsningen, det brukar vara knäpptyst.

Ingrid Westlund, doktor i pedagogik vid Linköpings universitet, hörs ofta i debatten om läxor. Som politiker – hon är ordförande i Vänsterpartiet i Finspång – tar hon starkt avstånd från skatteavdrag för läxhjälp. Som forskare konstaterar hon att det vetenskapliga stödet för läxor är svagt.

– De har inte så stora effekter som man önskar att de har – framför allt gäller det mindre barn. Man blir inte duktigare i matematik för att man får många läxor i matematik, säger Ingrid Westlund.

Frågan är om man ens kan fortsätta ge läxor nu när det finns ett uttalat krav att skolan ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. ”Knappast”, säger Ingrid Westlund, och hänvisar till John

Hatties *Visible Learning*. Där återfinns läxor först på plats 94 på listan över de framgångsfaktorer som har störst effekt på elevers studieprestationer.

Ett annat problem är att läxor används oreflekterat, menar hon.

– Jag har själv jobbat som lärare i 18 år och vet att det är väldigt lätt att man som lärare säger att det eleven inte har hunnit, det får den göra i läxa. Det innebär att om man inte är skolmotiverad så får man mer läxor. Dessutom får man läxor som man inte förstår och i många fall har man föräldrar som inte heller vet hur uppgiften ska lösas. Hur många föräldrar kan till exempel förklara andragradsekvationer för en 14-åring?

Läxorna har blivit lärarnas räddningsplanka, menar Ingrid Westlund. Det de själva inte hinner göra delegerar de till föräldrarna – utan att försäkra sig om att uppgiften går att lösa.

– Jag tror att man har en väldigt traditionell syn på läxan och på läxans värde som vi måste försöka diskutera. Att det saknas forskning om läxor tror jag beror på att man tar läxan för givet som någonting gott.

Det är inte bara för Ingrid Westlund som läxan är en politisk fråga. Hon räknar upp en hel rad politiker som har använt läxor i politiskt syfte: Reagan, Thatcher och Göran Persson. Och utbildningsminister Jan Björklund hörs ofta nämna läxor som en del i det paket som ska stärka skolan.

– Politikerna säger att vi har för dåliga resultat i matte. Då säger man: Mer läxor i matte! Man tror att det löser ett problem, vilket det inte gör, säger Ingrid Westlund.

Samtidigt som det politiska suget efter läxor ökar finns det de som täljer guld på marknaden. De framgångsrika läxhjälpföretagen opererar just i det tomrum som uppstått mellan lärarnas delegation och föräldrarnas oförmåga och brist på tid, menar Ingrid Westlund.

– De föräldrar som öppnar plånboken för att betala för det här, de ser det som en plikt man har som förälder och som en lösning på sina vardagsproblem.

Hennes egen forskning handlar egentligen om läxor, utan om elever upplevelse av tid. Där har hon sett att det finns lärare som ger många och tidskrävande läxor – och lärare som ger ganska få läxor.

– Det finns föräldrar som tror att en lärare som ger mycket läxor är en bra lärare. Men jag skulle nästan kunna säga att det är precis tvärtom. Läxorna tyder ju på att man inte hinner med sitt kunskapsuppdrag.

Ingrid Westlund är noga med att inte ge lärarna skulden för utvecklingen. Men det de måste göra är att börja diskutera vad som är en bra läxa och vad som är en mindre bra.

– Ingen mår väl illa av att få tio ord som man ska lära sig att stava till. Men att eleverna ska få förståelse för olika matematiska fenomen – det är ju skolans uppgift, anser jag. Det måste vara så.

– Lärare borde fundera mer över vilka uppgifter som är lämpliga som läxor. De borde också variera läxorna bättre – och varför inte använda hemmiljön som en resurs, som en kunskapskälla?

När Max Strandberg var lärare i stockholmsförorten Rinkeby insåg han att elevernas föräldrar satt på en massa kunskap som han själv saknade och som skulle kunna användas i undervisningen. Han började ge sina elever läxor som de skulle göra tillsammans med sina föräldrar. Till exempel kunde de få i uppdrag att intervjua sina föräldrar om hur vikingatiden såg ut i deras hemländer, om hur föräldrarna lärde sig matematik, om mod och frihet i olika länder. Eleverna skrev ned berättelsen och läste sedan upp den för sina kamrater i klassrummet.

– Det var en sorts kulturjämförande pedagogik som jag ägnade mig åt, säger Max Strandberg.

– Tanken var att ju fler varianter eleverna kan få och uppleva, desto bättre är det. Ju fler olika svar om till exempel rädsla man får i läxorna, desto mer dynamisk kan undervisningen bli.

Samarbetsläxorna, som de kallas, har han sedan vidareutvecklat i ett forskningsprojekt inom Stockholms stad och som projektanställd på Rädda Barnen. Han har också undersökt hur den här formen av läxor kan fungera i skolor med mindre kulturell mångfald.

– Då ställde vi frågor om familjen, till exempel, och klassiska dilemman som om man får döda den som har dödat och om man får ta det man hittat. Det bygger på att de lärare som gör läxorna hittar frågor som kan skapa den här variationen, säger Max Strandberg.

En viktig sak är att även den som inte har det så stabilt hemma ska kunna göra läxan – det måste finnas andra vuxna att intervjua, som en fritidsledare eller storebror.

– Men vi säger också att det inte ska vara någon press på eleverna att göra läxan. Även den som inte har gjort den kan bidra i diskussionerna i klassrummet.

I dag är Max Strandberg doktorand vid Stockholms universitet och skriver på en avhandling om samarbetsläxor. Han har också fått i uppdrag av Skolverket att göra ett forskningsbaserat stödmaterial om läxor som ska vara färdigt för publicering under våren 2014.

Max Strandberg tycker att diskussionen om läxans vara eller inte vara är ganska ointressant. Om man fastnar i för eller emot riskerar man att tappa den verkliga huvudfrågan om läxors kvalitet, menar han.

– Min principiella hållning är att om man ska ha läxor, då ska de vara bra. Om läxor leder till konflikter i hemmet kan det bero på att de är för svåra, för stora eller för trista. Man ska inte ge läxor bara för att ge läxor – de har inget självändamål.

Argumentet att barn behöver läxor för att lära sig att ta ansvar håller han inte alls med om. Det finns undersökningar som visar att framför allt små barn har väldigt svårt att förstå varför de ska göra läxor. De gör dem för att de måste och för att de ska få börja leka sedan. Så hur ska en 7-åring lära sig att ta ansvar av det?

– Det finns också många frågetecken kring likvärdigheten. Är det rätt att ge läxor som gör barn olyckliga? Från internationella undersökningar vet vi också att man ger läxor på det man inte hinner med. De elever som inte hänger med får göra läxor medan andra får vara lediga.

Vi återvänder till rektorsexpeditionen i Falun och rektor Susanna Walter-Westberg. För att få tiden att räcka till den schemalagda läxläsningen varje vecka har hon tagit av skolans val och lagt ut lite extra undervisningstid. Det kostar, så klart, så det vill till att satsningen ger resultat.

– Jag är ju kommunal tjänsteman och jag måste diskutera det här med min chef. Men till sommaren tror jag att vi kommer att se en ökad måluppfyllelse. Vi har många elever som ligger på gränsen nu. Och går det inte på ett år kanske det går på två.

Vad är en läxa?

Amerikanen Harris Cooper är en av de forskare som har skrivit mest om läxor. Tidigare definierade han läxor som något som görs utan lärarens medverkan utanför skoldagen. Nu menar han att läxor är något som görs utanför lektionstiden. Det har nämligen visat sig att många elever sitter på håltimmar och andra lediga tider under skoldagen och gör sina läxor. Enligt Coopers definition är läxhjälp i skolan inte att betrakta som läxläsning.

Ingrid Westlund vid Linköpings universitet menar att läxan är en »svårfångad hybrid som finns någonstans i gränslandet mellan uppgift och tid, arbete och fritid, skola och hem, individ och kollektiv«.

In och ut ur styrdokumentet

Läxorna försvann ur styrdokumentet 1994. I äldre läroplaner finns däremot en hel del skrivet om hemuppgifter.

I Lgr 62 står att huvuddelen av skolarbetet bör utföras på skoltid och att hemarbetets främsta syfte är att ge övning och säkerhet. Det står också att »hemuppgifterna ger eleverna tillfälle att ta ansvar, organisera lärostoffet och disponera tiden«.

I Lgr 69 poängteras att den tid som eleverna tillbringar i skolan ska räcka för att få tillräcklig undervisning: »... de bör få använda övrig tid varje dag för rekreation. Hemuppgifterna bör följaktligen i största möjliga utsträckning vara frivilliga.«

I Lgr 80 återkommer läxan med kraft: »Hemuppgifter för eleverna utgör en del av skolans arbetssätt. Att lära eleverna ta ansvar för en uppgift, anpassad efter deras individuella förmåga, är en väsentlig del av den karaktärsdanning som skolan ska ge.«

I Lpo 94 står det inget om läxor eller hemuppgifter, inte heller i Lgr 11.

Svag effekt för yngre elever

Den forskning om läxor som har gjorts i Sverige handlar framför allt om sociala aspekter på läxläsning. Internationellt finns några studier som tyder på att läxor påverkar skolprestationer på ett negativt sätt. Det finns också studier som pekar på motsatsen, alltså att det finns ett positivt samband mellan läxläsning och skolprestationer. Enligt amerikanen Harris Cooper är det sambandet försumbart i årskurs 1–6 men blir starkare ju äldre eleverna blir. John Hattie placerar läxläsning på plats 94 över de faktorer som har effekt för elevers studieprestationer.

Läxor – på gott och ont

PUBLICERAD 25 JANUARI 2016 Skolvärlden

Bra eller dåligt med läxor? Max Strandberg, fil. dr i didaktik, skriver om fördelar och nackdelar med hur en läxa ges:

– Det är klart att eleverna ska ha läxor, men om det är oklart vad de lär sig – då kan de lika gärna slippa.

Jag får ibland frågan om jag är för eller emot läxor. Det omöjligt att svara på frågan eftersom läxor kan ha så många olika funktioner. Vissa leder till lärande, med andra är det tveksamt. Vissa leder till konflikter, andra till samarbete. Vissa leder till stress, andra till inflytande. Vissa bidrar till undervisningens innehåll, andra leder till arbetsbelastning. Vissa väcker nyfikenhet, andra tristess. Lärare och elever vet att det är stor skillnad på läxor i till exempel matematik, språk och SO-ämnena. Varje typ har sina möjligheter.

Jag har en helt annan syn på läxor. Genom min forskning vet jag att samläxor i SO/svenska kan bidra till variation i undervisningen och till att eleverna får möjlighet att utveckla fantasi och förmågan att växla mellan olika perspektiv. Alla de läxor där eleverna undersöker och studerar saker och ting, där de intervjuar vuxna eller där de tar med sig föremål och berättelser till skolan, bidrar till innehållet i undervisningen vilket faktiskt ökar elevernas inflytande. Men alla läxor kan inte vara dynamiska. Elever måste få möjlighet att träna och öva olika moment. Vissa sorters läxor leder till orättvisor då de gynnar elever med högutbildade föräldrar. Många skolor har löst detta med att ha lärarledd läxläsning på skolan. Den typen av läxor där föräldrarna måste förklara något leder lätt till konflikter. Men om föräldrar lyssnar eller berättar något får de en annan, mer positiv, roll. Med den typen av läxor kan ”läxrut” helt avskaffas! Om man ser läxor som ett redskap för lärande kan man också diskutera hur redskapet kan utvecklas. Läxan är inte bara uppgift, utan en praktik som bör bestå av planering, presentation och uppföljning. Feedback till eleverna när de gjort sina läxor är särskilt viktigt för de som inte har välutbildade föräldrar. Ju noggrannare läraren går igenom och förklarar läxan, desto större möjlighet att lyckas har elever som inte hänger med i undervisningen. Om läxorna planeras och följs upp väl kan de faktiskt gynna de elever som inte har föräldrar med hög utbildning. Att lärares läxpraktik skiljer sig åt visar nordisk forskning. Svenska matte- och NO-lärare lägger ner förhållandevis mer tid på att rätta läxor än finska lärare, som i stället väljer att diskutera elevernas olika lösningar med klassen. Det senare är mer gynnsamt för elevernas lärande och inte minst för lärarens arbetssituation. Internationell forskning visar att det är oklart om yngre elever över huvud taget lär sig något av läxorna. Däremot finns det studier som indikerar att läxor bidrar till äldre elevers lärande. Det är sålunda inte självklart att läxor leder till lärande. Det behövs forskning och utvecklingsarbete för att skapa varierande, utmanande läxor som dessutom bidrar till en mer likvärdig skola. Lärare behöver tid, forskare behöver medel och de behöver samarbeta. På sikt kan den negativa uppfattningen om läxor förändras. Det är klart att eleverna ska ha läxor, men om det är oklart vad de lär sig – då kan de lika gärna slippa.

MAX STRANDBERG

fil. dr i didaktik, Centrum för de humanistiska ämnernas didaktik, Stockholms universitet

Hemläxors nytta inte självklar

Läxor har generellt låg effekt på elevers lärande. Lägst effekt har läxor på unga elevers lärande och högst på redan högpresterande gymnasieelevers lärande. Rätt utformade och med formativ återkoppling kan läxor stödja elevers lärande.

Men att ge läxor utan att läraren aktivt diskuterar innehållet i elevernas svar är inte en effektiv undervisningsstrategi.

John Hatties metastudie ”Synligt lärande” har fått ett stort genomslag i den svenska och internationella skoldebatten. Hattie är professor i utbildningsvetenskap vid University of Melbourne i Australien. I fokus för debatten har varit införandet av evidensbaserade och effektiva undervisningsmetoder. Så, vad säger Hatties metastudie om hemläxors relevans för elevers lärande?

Den övergripande slutsatsen är att effekten av hemläxor är positiv men låg. Men ju yngre eleverna är desto mindre är de positiva effekterna, menar Hattie. Han visar att hemläxor till och med kan ha negativa effekter på yngre elevers lärande. Däremot har de en mycket mer positiv effekt på högpresterande gymnasieelevers lärande. Läxornas effekt på elevers lärande beror alltså dels på elevers ålder, dels på elevers övriga skolprestationer.

Vad säger statistiken?

Hatties sammanställning av forskningsresultaten om hemläxors effekt på elevers lärande består av flera metastudier med sammanlagt över 100 000 elever. Hemläxors genomsnittliga effekt på elevers lärande är $d=0,28$ (d är ett mått på effektstorlek), ett resultat som enligt Hattie bör betraktas som lågt. Han menar att lärarna bör implementera arbetsmetoder som har minst $d=0,40$, dvs. påverkansfaktorer som har genomsnittliga eller höga positiva effekter på elevers lärande. Läxornas effekt på lärande blev rankad som nummer 88 av sammanlagt 138 påverkansfaktorer. Högst placering, med $d=1,44$, fick elevers självskattning av egna prestationer och betyg, dvs. elevers kännedom om sin prestationsförmåga i förhållande till målen.

Rätt utformade kan läxor stärka

Hemläxornas effekt på elevernas lärande är en komplex fråga, visar Hatties metaanalys. För det första påverkas läxornas lärandeeffekt av elevernas ålder. För lågstadieelever är effekten $d=0,15$ och för gymnasieelever är $d=0,64$. En anledning till effektskillnaderna är att yngre elever inte klarar självständiga arbetsuppgifter, inte kan skilja mellan relevant och irrelevant information och lätt blir distraherade. För

Yngre barn, som möter svårigheter i samband med hemläxor, kan läxor bli en negativ påverkansfaktor eftersom misslyckandet får en negativ inverkan på deras motivation.

För det andra kan föräldrars hjälp med hemläxor ha en positiv effekt på barns och ungdomars lärande. Hattie säger att föräldrars hjälp med läxor kan utveckla elevers förmåga att utvärdera sina prestationer, den förmåga som har allra högst effekt på lärandet, enligt Hattie.

Formativ återkoppling avgörande

För det tredje har hemläxornas utformning stor betydelse. Hattie menar att ju mer öppna och ostrukturerade uppgifterna i en läxa är, desto lägre är de positiva effekterna. Tydligt avgränsade, korta och av läraren kontrollerade uppgifter där eleven får regelbunden återkoppling har större positiv effekt på elevers lärande, anser Hattie. Utifrån Hatties studie kan man konstatera att formativ återkoppling har en avgörande betydelse på hemläxornas inverkan på lärandet. Konkret innebär detta att läxor, där lärarna inte aktivt diskuterar innehållet i elevernas svar, inte är en effektiv undervisningsstrategi.

Text: Vanja Lozic

Hattie, John. Synligt lärande för lärare. Stockholm : Natur & Kultur, 2012

Skolverket

Läxor

Det är upp till lärare och rektorer om de vill arbeta med läxor som en del i undervisningen. Om man väljer att ge läxor behöver uppgifterna förberedas, förklaras och följas upp.

Förbereda läxorna

Nästan all inläring rymmer element av förståelse och där har läraren en central roll. En viktig förberedelse inför läxor är att säkerställa att eleverna genom undervisningen har utvecklat den förståelse som krävs för att kunna göra läxan. En läxa som lämnar över ansvaret för förståelsen till eleven själv eller till någon vuxen i elevens närhet är kanske inte tillräckligt förberedd i undervisningen? Alla elever har inte heller likvärdiga möjligheter att lösa en sådan uppgift. Vissa elever kan säkert få innehållet förklarat av sina föräldrar eller någon annan kunnig person, medan andra får klara sig bäst de kan på egen hand. Det är också viktigt att formulera läxorna på ett sådant sätt att alla elever har tillgång till material eller andra yttre förutsättningar. Eleverna behöver kunna planera när de kan göra läxorna och därför behöver de ges med en rimlig framförhållning.

Barn och ungdomar behöver tid för vila och återhämtning. I längden är en balans mellan skola och fritid med stor sannolikhet positivt för elevernas kunskapsresultat och motivation. Därför är det viktigt att de

läxor som ges har potential att utveckla elevernas kunskaper i en omfattning som står i proportion till den tid som eleverna lägger ner på läxorna.

Följa upp läxorna

Det är lika viktigt att följa upp läxorna som det är att förbereda eleverna inför dem. När lärare kommenterar och följer upp läxorna bekräftar det elevernas ansträngningar. Det visar en rad läxforskare i olika studier. Elever upplever att läxorna är meningslösa att göra om de inte får någon återkoppling från sin lärare. En genomtänkt uppföljning kan också ha andra positiva effekter. En nordisk undersökning kom fram till att det är mer gynnsamt för elevernas lärande att få diskutera läxorna än få tillbaka dem rättade. När läxans innehåll ligger till grund för en fördjupad diskussion och bearbetning i klassrummet har det en motiverande effekt.

Checklista för läxor

- Läxan behöver hänga ihop med den pågående undervisningen.
- Förklara läxan så att alla elever förstår vad de ska göra och varför.
- Ge läxan med rimlig framförhållning
- Se till alla elever har tillgång till material eller andra yttre förutsättningar
- Berätta hur läxan kommer att följas upp.
- Följ upp läxan, gärna genom att diskutera den i klassrummet.

Läxors olika syften

De flesta läxor har syftet att på något sätt bidra till elevernas kunskapsutveckling. Lärare ger också läxor för att lektionstiden inte räcker till, för att elever ska utveckla goda studievänor och för att ge vårdnadshavare insyn i skolarbetet. Olika typer av läxor har olika syften.

Repetitions- eller övningsläxans syfte är mängdträning och repetition. Ett exempel på sådana läxor är glosläxor och att träna på multiplikationstabellen. Tanken är att utnyttja den tid som eleverna har med sin lärare till uppgifter som kräver lärarens närvaro och stöd.

Andra läxor har som syfte att förbereda eleverna inför ett moment som kommer att tas upp i undervisningen. Eleverna kan exempelvis få läsa ur en bok för att sedan delta i ett textsamtal under nästa lektion. Ett annat exempel är att eleverna får i uppgift att observera och dokumentera något i hemmet

eller närmiljön som sedan ska ligga till grund för arbete i klassrummet. Flipped classroom, eller det flippade klassrummet, är en särskild variant av förberedelseläxa.

En del läxor har som syfte att eleverna ska komma i kontakt med ett innehåll som finns utanför skolan. Det kan till exempel vara att eleverna ska intervjua sina vårdnadshavare eller någon annan person. Det kan också handla om att eleven på annat sätt behöver dra nytta av miljöer utanför skolan i sitt lärande.

Vissa läxor har som syfte att elever ska komma ikapp eller ta igen något de har missat i undervisningen. Ibland ges den här sortens läxor i slutet av en lektion bara till de elever som inte hunnit så långt som läraren planerat. Som lärare bör man fundera innan man delar ut en sådan här läxa. Om eleven inte har lyckats lösa uppgiften under lektionen är det inte alltid rimligt att tro att hon eller han kommer att klara det hemma utan hjälp.

Frågeställningar att diskutera i lärargruppen

- Vilken uppfattning har du om läxor? Innan/efter inläsningen av artiklarna.
- Om du är för läxor, vilket är syftet och vilken form och omfattning anser du är meningsfullt?
- Om du är tveksam till läxor, anser du att skolan bör erbjuda en annan form för att eleverna ska utvecklas självständigt vad gäller studieteknik?
- Har du någon annan fråga eller tanke?